

Co je ECVET?

Několik informací na úvod

Jde-li o další rozvoj a prohlubování evropské hospodářské spolupráce (souběžně s pokrokem v oblasti tvorby jednotného vnitřního trhu zboží a služeb), podporu mezinárodní výměny zkušeností a působení směrem k vytváření povědomí evropské sounáležitosti, získává otázka mobility zaměstnanců náhle na důležitosti. Skutečné poměry v ekonomické oblasti však těmto cílům zatím neodpovídají. Tak například fáze *původní kvalifikace* by mohla být oním úsekem v životě mladých lidí, v jehož průběhu by mohli časně začít sbírat zkušenosti s mobilitou podmíněnou požadavky svého povolání. Pravda je však taková, že výměna učňů v rámci Evropy nehraje z kvantitativního hlediska důležitou roli. Rada ministrů školství EU se ve svém lisabonském pracovním programu z února 2002 dohodla na systematickém a strukturovaném programu evropské spolupráce v oblasti školství a vzdělávání. V tzv. Kodaňském prohlášení (2002) pak byl jako společný úkol specifikován zejména rozvoj zvláštního systému bodování výkonu v oblasti získávání a dalšího rozšiřování odborné profesní kvalifikace: vývoj tzv. *European Credit (Transfer) System for Vocational Education and Training* (ECVET) je rozvedením podnětu vycházejícího z bodovacího systému vytvořeného v roce 1989 na podporu vnitroeuropejské mobility studentů – European Credit Transfer System (ECTS) –, rozšiřujícím jej však o *zvláštnosti vyplývající z odborného výcviku a vzdělávání učňů*. Evropská komise proto ustavila zvláštní Technickou pracovní skupinu, která zahájila činnost v prosinci 2002. Na základě činnosti této skupiny byl generálním ředitelem pro všeobecné a odborné vzdělání předložen v červenci 2005 v Bruselu návrh prvního modelu ECVET. V současné době probíhá jeho další rozpracování – v neposlední řadě i na základě výsledků dvou výzkumných projektů, *ECVET reflector* (www.ecvet.net) a *ECVET connexion* (www.ecvetconnexion.com).

Charakter a oblasti působení ECVET

V oblasti odborného výcviku a vzdělávání přísluší Evropské komisi vůči jednotlivým členským státům úloha podpůrného a doplňujícího činitele: v článku 149 Smlouvy o založení Evropského společenství je formulován zákaz harmonizace, v článku 150 zákaz centrálních zásahů do jednotlivých národních vzdělávacích systémů. V souladu s principem subsidiarity je ECVET pojímán jako systém spočívající na zásadě dobrovolné účasti členských států Unie a usilující – s ohledem na jejich jednotlivá národní zákonodárství v oblasti získávání a rozšiřování odborné kvalifikace – o zvyšování průhlednosti těchto systémů.

ECVET představuje *systém akumulace a přenosu výsledků bodování (výkonnostních bodů) v oblasti získávání a rozšiřování odborné kvalifikace*. Umožňuje dokumentaci učebních výsledků dosažených jednotlivcem v průběhu jeho kvalifikačního procesu a vydávání příslušných osvědčení „přes hranice systémů“.

V první řadě se přitom jedná o *hranice národních vzdělávacích systémů*: osobám, jež absolvovaly určitou fázi své odborné kvalifikace v evropském zahraničí, se tak umožňuje začlenit tento úsek do vzdělávacího systému země svého původu.

Jde ale také o podporu *mobility učících se osob v rámci téhož školského systému*: o *vertikální a horizontální prostupnost* mezi jeho podřízenými systémy a zejména mezi úrovní odborného profesního a vysokoškolského vzdělávání v rámci Evropy.

Ze systému ECVET budou mít konečně prospěch i osoby kvalifikující se *mimo rámec školského systému*. Jelikož ECVET zahrnuje i výsledky neformálního vzdělávání (včetně kvalifikace získané v pracovním procesu), podporuje i jejich mezinárodní uznávání – pokud je uznává příslušné národní zákonodárství.

Systém ECVET umožňuje dokumentaci, kontrolu platnosti (validaci) a uznávání výsledků učení získaných v zahraničí – ať již v procesu formálního odborného výcviku a vzdělávání, nebo v neformálním kontextu. Soustřeďuje se přitom na jednotlivé konkrétní osoby, to znamená, že jeho základem je hodnocení a kontrola platnosti individuálně dosažených odborných znalostí, dovedností a způsobilostí¹ tvořících pak východisko pro jejich soustřeďování a přenos. Zvolit tuto cestu (tj. cestu vedoucí přes výsledky učení) se zdálo nutné proto, že jednotlivé systémy a obory odborného výcviku a vzdělávání se – ve srovnání se situací ve vysokoškolském sektoru – vzájemně velmi liší. Charakteristika výsledků učení probíhá prostřednictvím tzv. jednotek (*units*), jejichž účinek (jelikož představují souhrn různých vědomostí, dovedností a způsobilostí) je dvojitý:

Definice jednotky informuje o povaze s ní spojených požadovaných odborných vědomostí, dovedností a způsobilostí (kvalitativní rozměr).

Tato definice je zároveň spojena s údajem o počtu kreditních bodů oceňujících jednotku v poměru k příslušné „plné kvalifikaci“ – ať už jsou tyto „plné kvalifikace“ v tom kterém národním kontextu definovány jakkoliv (kvantitativní rozměr).

Jednotky (*units*) jsou ony prvky, jež pak přenášením resp. akumulací umožňují mobilitu osob. Možnost jejich vzájemné *kombinace* je předmětem regulace uvnitř národních systémů, podobně například regulaci prováděné v rámci definice profilů povolání nebo učebních plánů apod.

Z hlediska učících se osob lze soustřeďování a přenos jednotek charakterizovat takto:

Během pobytu v zahraničí probíhá nabývání znalostí, dovedností a způsobilostí v podobě jedné nebo několika jednotek. Výsledky učení jsou *dokumentovány*, po ukončení pobytu *přeneseny (transferovány)* a *započítány* do příslušného národního vzdělávacího cyklu (např. učebního oboru). Nové jednotky jsou posléze *kumulovány* s jednotkami získanými dříve.

Získávání jednotek prostřednictvím validace výsledků odborných zkušeností je možné ve všech členských státech Evropské unie disponujících příslušným procesním řízením. V tom kterém národním kontextu je pak lze započítat do zde existujícího systému celkové kvalifikace v daném oboru. Státy účastníci se programu ECVET definují „příslušná místa“ ,

¹ Pojem „znalosti, dovednosti a způsobilosti“ se zde používá s odkazem na konzultační předlohu EQF.

tedy instituce oprávněné udělovat uznaná kvalifikační osvědčení (např. v Německu jsou jimi zemské úřady, komory, univerzity atd.).

Od návrhu k hotovému systému

Z charakteristiky základních prvků a způsobu fungování systému ECVET je zřejmé, že do celého procesu je na nadnárodní úrovni zapojeno velké množství účastníků. ECVET proto vyžaduje nové dohody a ujednání mezi vzdělávacími institucemi, podniky a úřady na národní úrovni.

Součástí systému ECVET je proto i řada nástrojů a nositelů informací. Některé z nich, jako např. EUROPASS, byly již dříve vyvinuty v evropském kontextu a zavedeny na národních úrovních.

V zásadě však platí, že ECVET vyžaduje specifické nástroje, z nichž některé jsou ještě ve vývoji.

Smlouva *Memorandum of Understanding* jako hlavní z těchto nástrojů má povahu dobrovolného ujednání mezi poskytovateli odborného výcviku a vzdělání, národními úřady a jinými příslušnými institucemi v jednotlivých členských zemích. Dohoda přispívá ke vzájemné důvěře tím, že ve všeobecnosti řídí a usměrňuje spolupráci v oblastech validace a uznávání získaných kvalifikací ve vztahu k mobilitě učících se osob.

Učební smlouva obsahuje popis výsledků vyučování, jichž má jednotlivec během fáze mobility dosáhnout (jak kvalitativně, tak kvantitativně). Podepisují ji jak vzdělávací zařízení obou zemí, tj. vysílající a přijímající organizace, tak učící se osoba sama.

Úplná příručka týkající se programu ECVET se plánuje na rok 2006.

[Překlad německého originálu stručného výtahu z obsáhlejší stati Isabelle Le Mouillour, Das Europäische Leistungspunktesystem für die Berufsbildung: Stand und Perspektiven (Evropský systém bodového hodnocení v oblasti odborného výcviku a vzdělávání: současný stav a perspektivy).]